

První plány na založení kapely vymýšleli s Mardošou, kamarádem ze školy. Těšili se, jací budou rebelové. „Konečně jsem si pak něco našetřil, zbytek mi dal táta a šli jsme do toho bazaru slavnostně koupit moje první bicí.“ Také Mardoša v té době dostal svou první basovou kytaru. A Tata Bojs byli na světě.

Za několik měsíců odehráli v tělocvičně základní školy na Hanspaulce svůj první koncert. Psal se červen 1988. „Věděli jsme, že sami bychom to neuhráli, a tak jsme pro tu příležitost zorganizovali takový malý festival. Po Dejvicích a Haunspaulce jsme vyvěsili plakáty, že hledáme a vítáme konkurenci, a zájemci ať se hlásí u nás v 8. A. Asi tři kapely se skutečně přihlásily – jedna z nich byli OTK, kteří stále hrají a nedávno dostali Anděla za nejlepší počín na alternativní scéně. Pamatuju si, že jsem se při tom prvním vystoupení strašně styděl. Klobouk naražený co nejvíc do čela, nejraději bych se byl někam propadl... Tak moc jako tehdy jsem se pak už nikdy nestyděl, i když trému mívám dodnes.“

„Dětinská“ kapela

Léta pak Tata Bojs fungovali „na zavolání“, měli pár koncertů do roka. S přechodem na střední školu se věci daly do pohybu. „Protože jsme na svůj věk vypadali hodně dětsky, byli jsme zajímaví pro různé zavedené alternativní kapely, které si nás zvaly jako předskokany. Měli jsme šanci si zahrát s našimi hudebními modlami, k nimž jsme vzhlíželi – ať už to byli Pší vojáci nebo třeba Extempore. Působili jsme legračně, měli jsme různé převleky, pitvořili jsme se, vyprávěli vtipy.“

Jejich první album – kazeta Šagali šagáli – vyšlo už v roce 1991. První album natočené ve velkém studiu pak bylo cédéčko Ukončete nás z roku 1997. Většina lidí ale začala Tata Bojs pořádně vnímat až v souvislosti s albem Futuretro o necelé tři roky později.

Jeho první bicí? Souprava z kbelíků a barelů. A s nimi velká touha mít jednou ty opravdové. „Trávil jsem tenkrát hodiny u výlohy bazaru hudebnin na Národní třídě. Někdy jsem se i odvážil vstoupit dovnitř...“ Milan Cais, hudebník a výtvarník.

O hraní a hravosti

„Asi i proto, že to byla první deska u velké vydavatelské společnosti – Warner Music, která se hodně starala, aby se o nás psalo. Do té doby jsme rozdali maximálně tak čtyři rozhovory. Paradoxní bylo, že jsme tehdy byli v hudební anketě nominováni jako Objev roku, přitom jsme už hráli víc než dvanáct let.“ A co je pro Milana Caise největší úspěch z dosavadního působení Tata Bojs? „Naše kamarádství s Mardošou. Vydrželo i po jednatřiceti letech, co se známe a hrajeme spolu. Já jsem občas výbušnější, Mardoša se naopak nerad hádá. Víme, co toho druhého potěší či vytočí, víme přesně, kdy jsme přesyceni společného bytí nebo tvůrčí spolupráce a musíme si od sebe odpočinout.“

Milan Cais hrával i s jinými kapelami – pět let s OTK, šest let s Oswald Schneider. „Byly to příjemné odbočky od Tata Bojs, kde jsem hrál i zpíval, kdežto tady jsem se mohl soustředit jen na hraní. Ale pak jsem zjistil, že se vnitřně chci věnovat jenom Tata Bojs.“

Přídomek, že jsou dětinská kapela, už dávno nikdo nepoužil. Tata Bojs dnes patří k nejpobulárnějším českým alternativním kapelám. Jejich koncerty jsou navíc proslulé výjimečnou vizuální složkou, velkolepými projekcemi. Jejich autorem je, jak jinak, Milan Cais. „Vždycky mám radost, když se podaří uskutečnit nějaký nápad, který může zpočátku působit megalomansky. Mám rád ten proces, kdy se myšlenky začínají zhmotňovat a třeba ještě daleko předčí moje představy.“ Ano, „výtvarno“ je druhou, plnohodnotnou složkou jeho umělecké osobnosti.

V dílně. Milan Cais právě dává dohromady koncepci pro svou novou samostatnou výstavu, která se uskuteční na podzim v Jihlavě.

Noční hlídač nad Prahou

Zatímco cestu k hudbě si našel v podstatě sám, jeho výtvarné nadání podpořili rodiče, když ho přihlásili na výtvarnou přípravku. Hladce se pak dostal na střední uměleckou školu. „Tím se mi úplně změnil život. Předtím jsem sportoval, hrál tenis – a najednou jsem byl v jiném světě.“ Ve třetím ročníku ho začalo lákat studium na pražské Akademii výtvarných umění. „Zůstával jsem ve škole i po vyučování, bavilo mě modelování, snažil jsem se na sobě pracovat. Moc jsem si přál dostat se na Akademii na sochařství.“ Vyšlo to na první pokus. To ale neznamenalo, že by se přestal věnovat hudbě. Jeho tvůrčí rozvětvení pokračovalo – a pokračuje dodnes.

Akademii výtvarných umění absolvoval projektem s názvem „p3D-01“: byl to dva a půl metru vysoký robot, jeho dvojník, který na požádání vyprávěl různé příběhy. Tím se plně rozvinula působnost výtvarníka Milana Caise na české výtvarné scéně. Nutno dodat, že je to působnost velmi zajímavá, originální, imaginativní.

Výrazný a značně náročný byl například jeho projekt Noční hlídač, který byl na podzim roku 2000 instalován na střeše pražského Goethe Institutu. Vycházel z principu trojrozměrné projekce, kdy se na obří nafukovací vaky promítaly

Vážím si toho, že naše kamarádství s Mardošou trvá už jednadvacet let

pětimetrové oči. „V noci vznikal dojem, jako že se ten dům opravdu dívá – oči mrkaly, byly živé, v pohybu.“ Výstava s názvem 9+6 (2006) zase dokumentovala narození jeho dcery Evelíny formou vizuálního deníku – své pocity a dojmy zaznamenával prostřednictvím instalací, soch, videa, fotografií i objektů. Dnes je Evelíně tři a půl roku. Pokaždé, když zmíní její jméno, se oči Milana Caise rozzáří a jeho hlas jako by nepatrně zněžněl... „Je teď v nádherném věku, začíná komunikovat se vším všudy – na všech úrovních. Je strašně roztomilá, i když samozřejmě taky občas zazlobí.“

Hra na prvním místě

Jako malý kluk si Milan Cais nejraději hrál s legem, nejlépe kosmickým, protože se dalo všemožně přetvářet a dovovalo zapojit představivost. Dnes se podílí na výstavách, které právě těmito vlastnostmi bohatě oplývají a líbí se malým i větším dětem, mladším i starším dospělým.

Začalo to expozicí Hnízda her v Rudolfinu, již koncipoval Petr Nikl. Se stejným – a rozrůstajícím se – týmem umělců pak následovaly další projekty: Zahrada fantazie a hudby na EXPO 2005 v Japonsku, legendární expozice Orbis pictus aneb... Brána do světa tvořivé lidské fantazie a konečně nejnovější projekt – Labyrint světla.

Principem těchto výstav je především hra. „Nejde ani tak o to, jak objekty vypadají a jestli zapadají do škatulky současného umění, jde hlavně o interakci s divákem ve všech možných podobách. Odezva na tuto myšlenku byla nesmírná a opět se ukázalo, že touha hrát si je v každém člověku.“ Expozice Labyrint světla, která je právě otevřena v prostorách Ekotechnického musea v Praze 6, klade důraz hlavně na optickou a světelnou hru. „Prostor staré kanalizační čistírny je úchvatný, mluvím sám za sebe. Snažili jsme se zacházet s ním co nejcitlivěji, spíše se do něj s našimi objekty jen tak tiše prolínat.“ Milan Cais obohatil Labyrint světla svým objektem zrcadlové Žaluzie, což jsou klasické žaluzie se speciálními kohouty, které návštěvník může ovládat a vytvářet tak na zdi proměňující se obrazy ze světla a stínů.

Souběžně s Labyrintem světla probíhá ještě další projekt kolektivu kolem Petra Nikla, na kterém se Milan Cais podílí: Leporelohra (do 14. července) v Krajské vědecké knihovně v Liberci. Tady je ústředním prvkem papír a nejrůznější způsoby záznamu, které umožňuje. Ani zde nechybí princip hry. „Můj objekt se jmenuje Magnetické kreslení. Návštěvníci, kteří k němu zasednou, musí kreslit pomocí magnetů. To do jejich obrazů přinese jistou vynucenou nedokonalost a nový rozměr. Nemožnost držet tužku v ruce smazává rozdíly mezi lidmi, kteří kreslit umějí, a těmi, kteří umějí jen sluníčko a domeček. A to se mi na tom líbí nejvíc.“

Jde hlavně o interakci ve všech možných podobách...

Retrospektiva

Všechny jmenované projekty Milana Caise baví, zároveň ale přemýšlí i o svých samostatných, jeho nitru ještě bližších výstavách. Jedna z nich proběhne na podzim v Jihlavě. „Místní galerista mě oslovil s tím, jestli bych u něj nechtěl realizovat retrospektivní výstavu. To mi přišlo trochu troufalé. Snažím se udělat hodně nových věcí, abych tam nemusel dávat tolik prací starších. Kurátorem je Karel Babíček, se kterým se teď nad konceptem scházíme. A je to zase něco úplně jiného než skupinové projekty.“ Co tedy vlastně baví Milana Caise nejvíc? „Nejvíc je pro mě vždycky to, co dělám zrovna teď. Těšil jsem se na Labyrint světla, těšil jsem se na Leporelohru. A stejně tak jsem se těšil do New Yorku, kde jsme s Tata Bojs v květnu hráli s korejským Ahn triem.“ ■

Milan Cais (*1974)

- Výtvarník, scénograf, bubeník, zpěvák.
- Od páté třídy chodil na výtvarnou přípravu k sochařce Olze Vohnoutové.
- Úspěšně složil přijímací zkoušky na Střední uměleckou školu Václava Hollara, po maturitě nastoupil na Akademii výtvarných umění do ateliéru Socha II Huga Demartiniho.
- Vedle samostatných projektů a výstav (např. projekt Noční hlídač, 2000, výstava 9+6 v Galerii kritiků 2006 a další) se podílel či podílí na řadě skupinových expozic: Hnízda her v Rudolfinu, 2000, Orbis pictus, 2007, nyní (2009) Labyrint světla v Ekotechnickém muzeu v Praze 6...
- Kapela Tata Bojs, kterou spoluzakládal v roce 1988, zastává dnes pevné místo na české hudební scéně. Na kontě má již dvanáct alb a řadu hudebních cen. Aktuálně hraje ve složení Milan Cais, Mardoša, Vladimír Bár, Dušan Neuwert, Jiří Hradil.
- Je ženatý, má dceru Evelínu.

